

Politiets skolebesøk

En empirisk oppgave

BACHELOROPPGAVE (BOPPG30)

Politihøgskolen

2017

Kand.nr : 576

Antall ord: 6250

1 Forord

Jeg kan ikke si med sikkerhet om det var undervisningen på skolen, eller en personlig interesse som gjorde at jeg oppdaget problemstillingen min. Allerede første året (B1) på Politihøgskolen (PHS) fremstod det temaet jeg har valgt for oppgaven som veldig viktig. I mitt praksisår (B2) ute i et politidistrikt i Norge fikk jeg bekreftet at noen av mine antakelser var riktige, og interessen for å skrive oppgaven økte. Da jeg returnerte til PHS for å fullføre skolegangen i tredjeklasse (B3) var det enkelt å bestemme seg for å gå for det temaet jeg hadde vurdert allerede i B1.

Jeg ønsker å takke Olav Dahl ved Politihøgskolen for veiledning i forbindelse med arbeidet. Han har stått for gode og konstruktive tilbakemeldinger som har vært avgjørende for at jeg har kunnet skrive denne oppgaven. Jeg ønsker også å takke Ingvild Holen for korrekturlesning, og Bodil Østlund for korrekturlesing og gode faglige innspill fra hennes hverdag i skolen.

Innholdsfortegnelse

1 Forord	2
2 Figuroversikt	4
3 Innledning	5
3.1 Problemstilling	5
3.2 Forforståelse	5
3.3 Avgrensning	6
4 Metode	6
4.1 Utvalg	7
4.2 Gjennomføring av intervju	7
4.3 Tillatelser	9
5 Analyse	9
5.1 Presentasjon av funn	10
5.2 Tidlig intervensjon	12
5.3 Hvordan endre atferd?	12
5.4 Oppbygning av samarbeidet	13
5.5 Lokalsamfunn	14
5.6 Avvik	14
6 Drøfting	17
6.1 Når kontakter politiet skolen?	17
6.2 Har politiet egentlig en plass i skolen?	19
6.3 Linedans	20
7 Avslutning	21
8 Litteraturliste	23
8.1 Selvvalgt pensum	24
9 Vedlegg	25
9.1 Godkjennelse NSD	25
9.2 Eksempel samtykkeskjema	31

2 Figuroversikt

Figur 1: Resultat fra undersøkelse. s. 10

Diagrammet fremstiller svar på spørsmål fra egen undersøkelse.

Figur 2: Risiko- og beskyttelsesfaktorer. s. 16

Tabellen viser eksempler på risiko- og beskyttelsesfaktorer.

3 Innledning

Politiinstruksen (1990) lyder i §2-1 andre ledd: *"I ethvert tilfelle gjør politiet best nytte for seg hvis det på forhånd lykkes i å forebygge eller avverge lovbrudd..."* Jeg finner denne setningen veldig interessant. Den beskriver hva politiet skal bruke tid på, og den viser et mål for hva som er godt politiarbeid. Temaet for min bacheloroppgave er forebygging, som vil si det arbeidet politiet gjør før det har skjedd noe kriminelt. Boken *Forebygging av kriminalitet* (Bjørge, 2015) forsøker å vise hvordan en helhetlig arbeidsmetode, bestående av ni mekanismer, kan brukes for å forebygge alle former for kriminalitet. Bjørge bruker fem ulike kriminalitetsområder for å vise dette. Denne oppgaven vil gi et innblikk i en liten del av det store arbeidsområdet forebyggende arbeid faktisk er.

3.1 Problemstilling

Oppgaven handler om politiets skolebesøk. Jeg definerer selv skolen som en viktig arena for kriminalitetsforebygging, og begrunner dette på side 12 i oppgaven. Jeg ønsker å presisere at jeg ikke mener skolen verken bør være den eneste, eller nødvendigvis viktigste arenaen for dette arbeidet. Problemstillingen har jeg valgt å formulere slik: *"Hvordan bruker politiet skolebesøk for å forebygge ungdomskriminalitet i dag?"* Jeg har dessverre ikke hatt rom for, verken tidsmessig i undersøkelsesfasen eller tekstmessig i oppgaven, å inkludere samordning av lokale kriminalitetsforebyggende tiltak - SLT i oppgaven. Videre er det politiets faktiske arbeid jeg er interessert i å belyse. Hva skolen selv gjør, politiets deltagelse på foreldremøter samt for eksempel tiltak i forbindelse med fritidstilbud inkluderes heller ikke, selv om disse arenaene kan være effektive.

3.2 Forforståelse

Min forforståelse er at det varierer veldig hvilket tilbud de enkelte skolene har, hvor mange skolebesøk som gjennomføres og hvordan kvaliteten på disse er. Jeg ønsker gjennom min undersøkelse å kartlegge et behov, og kanskje komme med forslag til standardisering av et undervisningsopplegg som kan brukes av alle som skal gjennomføre skolebesøk. Justisdepartementet gav ut et undervisningsopplegg i 1997 *Politiets skoleperm*, men det er vist flere ganger at skolepermen ikke fungerer i praksis. Til tross for at det er laget utallige forebyggingsprogrammer og strategier til bruk i skolen, finnes det altså ikke noe overordnet undervisningsopplegg eller føringer for politiets arbeid i skoler (Lie, 2015, s. 89). Jeg synes det er mangelfullt at det ikke finnes noe program eller noen krav på et så viktig område.

3.3 Avgrensning

For å sette i gang en forebyggende prosess, er det nødvendig å kartlegge et behov. Dette kan for eksempel være et stort problemområde man ønsker å jobbe tett imot, problemorientert politiarbeid (POP), eller på bakgrunn av avvikende atferd. Hva som regnes som et avvik, og hvem som skal definere dette ville vært interessant å skrive mer om. Jeg har ikke rom for å skrive mye, men kommer litt tilbake til dette senere i oppgaven. For øvrig behandles temaet i masteravhandlingen til Stian Lid (Lid, 2007). Mitt tema ligger tett opptil hans, og han har skrevet om det jeg ikke har plass til.

Jeg skulle gjerne skrevet om sosial kontroll i min oppgave, da dette er svært viktig for forståelsen av hvordan forebygging fungerer. Hvem som bør forebygge, og hvilken innflytelse de eventuelt har er her sentrale elementer. Her har jeg også avgrenset, og for dem som er interessert viser jeg igjen til Lid (2007) som har skrevet om dette i kapittel 1.2.

Det er liten tvil om at politiets forebyggende arbeid er viktig i samfunnet i dag, og at temaet forebygging har en relevans for politiarbeidet. Jeg vil likevel stille spørsmålet: *Er det riktig at politiet går inn i skolen for å drive forebyggende arbeid?* Jeg kommer tilbake til dette spørsmålet, og forsøker å besvare dette sammen med problemstillingen min.

4 Metode

Noen momenter tilhørende metode, blir redegjort for på det stedet i oppgaven de naturlig hører hjemme. Jeg har gjennomført en kvalitativ undersøkelse, med flere semistrukturerte intervjuer. En kvalitativ undersøkelse kjennetegnes ved at den går i dybden og søker forståelse av et fenomen. Kvantitative undersøkelser blir ofte sett på som motsetningen, og egner seg i større grad til å beskrive fenomener og tallfeste for eksempel hyppighet (Dalland, 2012, s. 112-113). Til tross for at oppgaven bygger på en kvalitativ undersøkelse, har jeg også innhentet noen få kvantitative data. Grunnen til at jeg har valgt å gjennomføre en egen undersøkelse er at jeg ønsket å basere oppgaven på fersk informasjon, fordi behovet for forebyggende innsats i skolen vil variere med samfunnsutviklingen og elevmassen for øvrig. Jeg har også funnet lite eksisterende litteratur som direkte treffer problemstillingen min.

4.1 Utvalg

Jeg har valgt én skole med tilhørende forebyggende politienhet for min undersøkelse. Ved utvelgelsen hadde jeg noen krav til skolen som jeg ønsket skulle oppfylles. Disse var avstand mellom ansvarlig politienhet og skolen, og at skolen ikke lå sentralt i storby. Det var også viktig for meg som student at beliggenheten ikke var altfor langt unna Oslo, slik at det ble en overkommelig reisevei. Jeg endte derfor med å velge blant skoler i et avgrenset geografisk område på Østlandet. Av personvern hensyn går jeg ikke nærmere inn på hvilken skole jeg valgte, og heller ikke mer nøyaktig stedsangivelse.

I tillegg ønsket jeg å snakke med ungdom, ikke små barn. Jeg valgte derfor å ekskludere barneskoler og rette fokus mot ungdomsskoler. Jeg fikk til et samarbeid med den utvalgte skolens ledelse, og fikk et møte med en 10. klasse. Jeg intervjuet også læreren i den respektive klassen og en fra skolens ledelse. Videre fikk jeg avtalt intervju med skolens forebyggendekontakt fra politiet.

4.2 Gjennomføring av intervju

Jeg gjennomførte undersøkelsene i november-desember 2016. I 10. klassen hadde jeg et gruppeintervju. Her ønsket jeg primært å snakke med små grupper om gangen, men av tidsmessige årsaker var det ikke rom for det. Derfor møtte jeg hele klassen, som den aktuelle dagen bestod av 24 elever. Jeg brukte mye tid på kontaktetablering for å legge til rette for god kommunikasjon. Kommunikasjonen var viktig for meg, for å kunne levere et pålitelig materiale. Dersom informanten misforstår spørsmålet og intervjueren noterer unøyaktig fører det til svekket pålitelighet (Dalland, 2012). Samtidig har vi også lært om kontaktetablering og kommunikasjon i forbindelse med avhør. *”...førsteinntrykk og opplevelse av politiet er ofte avgjørende for hvordan avhøret forløper”* (Bjerknes & Johansen, 2009, s. 201). Selv om det ikke var avhør jeg gjennomførte, anser jeg dette som sentralt også i en intervjusituasjon. Avslutningsvis ble det åpnet for at elevene kunne stille meg noen spørsmål generelt om politiet. Hele gruppeintervjuet tok omkring én time.

Med visshet om at enkelte feilkilder ville kunne oppstå, stilte jeg de to viktigste spørsmålene til elevene hver for seg. De skulle besvare disse på et ark med ja eller nei.

1. Var politiet på besøk på din skole mens du gikk på barneskolen?
2. Har politiet vært på besøk på din skole i den tiden du har gått på ungdomsskolen?

Det ble tydelig presisert at dette var besøk i timen, ikke besøk på bakgrunn av en hendelse for å etterforske lovbrudd eller lignende. Her er det viktig å huske at en mulig feilkilde er hukommelse hos elevene. Fra vitnepesykologien vet vi at hjernen ikke evner å gjengi alle detaljer. Ebbinghaus' glemselskurve viser at vi mister mye informasjon rett etter en hendelse. Her fremkommer det at glemselen er logaritmisk og ikke lineær (Christianson & Montgomery, 2008, s. 94-95). Verdt å nevne er at noen av elevene hadde et valgfag som heter "Trafikk", og hadde hatt besøk av politiet uken før jeg var der. Jeg hadde bedt om å få møte elevene på et tidligere tidspunkt, eller på et tidspunkt det var lenge siden siste skolebesøk, men lyktes ikke. Dette kan være en feilkilde i undersøkelsen.

Videre er en feilkilde ved gruppeintervjuet at det ble gjennomført i en så stor gruppe. Frode Svartdal beskriver blant annet gruppetenkning og gruppekonformitet som noe mennesket naturlig er tilbøyelig til å gjøre (Svartdal, 2011, s. 208-209). Kanskje noen av elevene ikke sa sin mening, men bare gjenga meningen til sidemannen eller flertallet i klassen. Selvsagt er også kommunikasjonsprosessen i seg selv en feilkilde, da min datainnsamling utelukkende har vært basert på intervjuer. Olav Dalland presiserer dette i sin tekst, og utdyper at en dårlig kommunikasjonsprosess fører til redusert pålitelighet (Dalland, 2012, s. 120). Videre vil det i en intervjusituasjon være slik at det er mulig at informanten feiltolker spørsmålet, eller at jeg som intervjuer misforstår svaret. Jeg forsøkte å være bevisst dette, og hadde i bakhodet at kommunikasjon omtales som en prosess. Toveiskommunikasjon kalles turtaking, der man bytter på å være sender og mottaker. I denne turtakingen kan det oppstå støy, som kan føre til feiltolking. Her nevnes både koding av språket, toneleie, nonverbal kommunikasjon og ulike kanaler (Bråten, 2011, s. 12-13).

Skoleledelsens representant og læreren ble intervjuet av meg. Disse intervjuene hadde en varighet på omkring én time. Politibetjenten ble intervjuet på samme måte, dog med noen andre spørsmål, og intervjuet hadde en varighet på omkring halvannen time.

En aktuell feilkilde, som er gjennomgående for alle intervjuene, er min egen oppfatning av temaet. Det er naturlig at jeg stilte spørsmål om det jeg lurte på, og det er sannsynlig at jeg ikke har stilt alle spørsmål som kan være relevante. Spørsmålene jeg stilte er påvirket av min forforståelse, og dette vil indirekte kunne påvirke svarene. Det jeg ikke har spurt om, har jeg heller ikke fått svar på, med mindre intervjuobjektene selv har kommet inn på temaene. Likevel opplevde jeg alle intervjuene som vellykkede. Gruppeintervjuet i skoleklassen var

imidlertid særdeles vanskelig, og om jeg hadde fått en ny sjanse ville jeg forholdt meg til en enda mindre gruppe.

Det vil alltid være spørsmål om undersøkelsen baseres på et reliabelt utvalg. Reliabilitet beskrives som pålitelighet (Dalland, 2012, s. 52) og handler om hvorvidt man kan stole på dataene som fremkommer. Det er viktig å presisere at denne studien ikke gir et klart bilde av, eller svar på hvordan forholdene er i hele Norge. Dette er en studie som gir innblikk i hvordan noe av det forebyggende arbeidet politiet i én del av landet retter mot én spesifikk skole. Intervjuobjektene er representative for tematikken, og utvalget er hentet fra dem jeg antar kan si noe om problemstillingen min. Informasjonen som fremkommer er ikke nødvendigvis tilsvarende andre steder i landet.

Validitet beskrives som relevans og gyldighet (Dalland, 2012, s. 52). Min problemstilling er konkret rettet mot arbeidet politiet gjør i skolen, og man kan spørre seg om det er relevant å snakke med ungdom i en skoleklasse. Jeg har valgt å gjøre dette for å se på begge sidene av arbeidet, for å forsøke å finne ut hvorvidt det politiet gjør har en effekt eller ikke. Derfor vil jeg i aller høyeste grad si at det er relevante intervjuer jeg har gjort. Gyldigheten er også høy da jeg opplever at det er stor mangel når det kommer til tilgjengelig litteratur på området skolebesøk, dette er også påpekt av flere andre (Lie, 2015 & Lid, 2007).

4.3 Tillatelser

Av personvern hensyn presenterer jeg ikke notatene fra intervjuene og andre dokumenter tilhørende undersøkelsene. Det vil i løpet av oppgaven fremkomme opplysninger og resultater fra undersøkelsen, men ingenting som kan spores tilbake til enkeltpersoner eller steder. Godkjenning fra NSD for å gjennomføre prosjektet finnes vedlagt. Den enkelte deltaker i intervjuene signerte på et samtykkeskjema, et eksempel på et slikt skjema finnes vedlagt. Gruppeintervjuet krever ikke samtykke, da ingen aspekter ved det identifiserer enkeltpersoner.

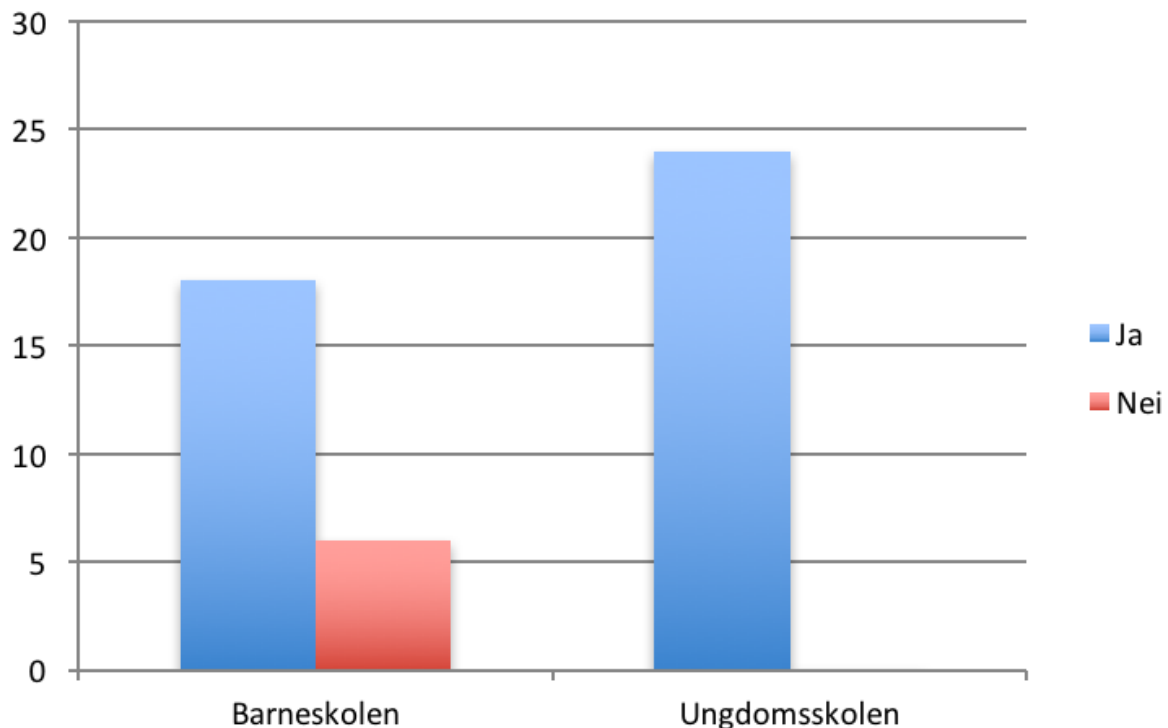
5 Analyse

I dette kapittelet vil jeg presentere de mest sentrale funnene fra min undersøkelse. Når det blir aktuelt, kommer også korte redegjørelser for egen forforståelse. Videre vil jeg bruke andres forskning og litteratur til å analysere funnene. Jeg vil gjøre oppmerksom på at ett av målene

jeg selv har satt meg for oppgaven, er å undersøke om det finnes en metode politiet kan benytte for å optimalisere skolebesøket. Herunder kommer også spørsmålet om det er aktuelt å fornye *Politiets skoleperm* fra 1997 og lage et nytt undervisningsopplegg.

5.1 Presentasjon av funn

Jeg forstod gjennom å lese *Politiets skoleperm* (Justisdepartementet, 1997) i B1 at politiet skal gjennomføre skolebesøk én gang per semester på hvert trinn, gjennom hele grunnskolen. Her har forforståelsen påvirket meg, da jeg ikke tror dette skjer. Fra min egen skolegang husker jeg at politiet var innom en gang, i forbindelse med russetiden, altså ikke før siste året på videregående. Dette hadde jeg lyst til å sjekke, og jeg stilte derfor 10.-klassen spørsmål om de husket at politiet hadde vært innom i løpet av sju år på barneskolen og tre år på ungdomsskolen:

Figur 1: Resultat fra undersøkelse, (Kand.nr 576, 2016).

Vi ser at samtlige husket at politiet hadde vært innom i løpet av ungdomsskolen, mens nesten alle husket at politiet hadde vært innom barneskolen.

10.-klassen ble spurt hva de lærte mest av, og om de syntes det var bra at politiet kom til skolen. Det kom ikke inn negative svar, og de fleste svarte at de lærte mest av praktiske ting som gruppearbeid og demonstrasjoner, og minst av foredrag. Politiet ble utfordret på dette, og svarte at de selvfølgelig ønsket å bruke mer tid på praktiske forebyggingsstrategier, også i

skolen, men at det ofte ble vanskelig på grunn av knapphet på tid. Politiet mente at de sjelden fikk mulighet, både fordi skolen hadde det travelt, men også fordi politiet selv hadde mye å gjøre.

På spørsmål om hva 10.-klassingene savnet som tema på slike skolebesøk, svarte de informasjon om hva som skjer dersom man bryter loven, hvordan det egentlig er å være i fengsel, aldersgrenser, hva som kommer på rullebladet og betydningen av sperregrense på førerkort. Politiet og skolens ledelse kunne på direkte spørsmål fortelle at dette er temaer som vanligvis blir tatt opp på vårhalvåret i 10.-klasse, og derfor hadde ikke disse elevene fått det presentert enda.

Videre fant jeg at det ofte er skolen som ber politiet om å komme på besøk. Dette svarte både læreren, skolens ledelse og politimannen jeg intervjuet. Videre svarte alle at det ikke er en på forhånd definert plan for tidspunkt, innhold og form på skolebesøkene. Den jeg intervjuet i skolens ledelse og forebyggendekontakten fra politiet kjente hverandre godt privat, og begge mente dette hadde positiv innvirkning på samarbeidet mellom skolen og politiet. Politimannen fortalte at han og den ansatte i skolens ledelse normalt hadde en telefonsamtale i uka, slik at de kunne snakke om situasjonen ved skolen.

På bakgrunn av disse samtalene, og i tillegg hva som skjedde på skolen i hverdagen, ble politiet og skolen enige om temaer for skolebesøkene og at politiet kunne komme innom for å snakke om dagsaktuelle problemområder. Politiet fortalte om et eksempel der det hadde vært mye mobbing via appen "Jodel", hvorpå politiet hadde snakket om nettvett, mobbing generelt og hva som er lov og ikke ved bruk av internett. Politiet tror at dette fungerer mye bedre, enn at de selv skal initiere noe de synes er viktig mens elevene ikke er interessert. Ved å ta opp dagsaktuelle tema, tror de at de treffer mye bedre med arbeidet.

Verken læreren, skolens ledelse eller politiet var kjent med *Politiets skoleperm*, og ingen av dem benyttet denne for å drive forebyggende arbeid ved skolen.

Læreren, skolens ledelse og politimannen ble avslutningsvis spurt hvem de mener er ansvarlige for forebygging i skolen. Lærer og skolens ledelse svarte at det er lærerne ved skolen og skolen som institusjon. Ikke før jeg nevnte ordet kriminalitetsforebygging valgte de å trekke inn politiet. Politimannen svarte litt annerledes: *"Noen sier ikke politiet. Jeg sier:*

Hvem er bedre enn politiet? Vi har utdanningen, vi har kunnskapen.” Han skilte heller ikke på forebygging og kriminalitetsforebygging, men la til at skolen selv selvfølgelig har det overordnede ansvaret, og at de må passe på generell uro og problemer, som for eksempel mobbing.

5.2 Tidlig intervensjon

Jeg har allerede definert skolen som en viktig arena for forebygging. Dette gjør jeg fordi jeg selv mener det er viktig å komme inn tidlig, og at man i skolealder er mottakelig for impulser utenifra. Elisabeth Myhre Lie definerer også skolen som en viktig forebyggingsarena. Både fordi barn og unge bruker mye tid på skolen, men også fordi skolen har en stor betydning som sosialiseringsinstitusjon (Lie, 2015, s. 84). Et viktig poeng er også at i skolen treffer man alle barn og unge, på fritidsklubber etc. treffer man bare de som er interessert eller har råd.

Bjørge bekrefter at det er fordelaktig å komme inn tidlig. Han mener tidlig intervensjon overfor barn som vokser opp under påvirkning av mange risikofaktorer, kan redusere sannsynligheten for senere risikoatferd og en kriminell karriere (2015, s.31). Videre peker han også på forskning som viser økonomiske fordeler ved å komme inn tidlig, istedenfor å håndtere kriminaliteten og de kriminelle gjennom strafferettssystemet (2015, s. 52).

Det man ønsker med forebygging er å skape en endring i atferd. Det fører til at de som begår handlinger som defineres som avvikende eller negative, slutter med det. Også Engh mener at vi må sette inn ressursene tidlig, før de unge blir lovbrøtere. Hun begrunner dette med en studie gjort av Foucault¹ som viser at det allerede i 1831 var kjent at fengsel skaper tilbakefall (Engh, 1995, s. 5). Slik jeg forstår dette, mener hun at straff ikke har den ønskede effekten. Derfor kunne tidlig intervensjon forandret menneskenes holdninger, slik at de endret atferd og ikke ble kriminelle.

5.3 Hvordan endre atferd?

Skal man påvirke en person til å endre sin atferd til noe bedre, underforstått noe han i utgangspunktet ikke selv forstår er bedre, har man en relativt vanskelig oppgave foran seg. Det er dette forebygging handler om: Man ønsker ikke bare å forhindre noe kriminelt i å skje,

---

¹ Foucault, M. (1994). *Overvåkning og straff: Det moderne fengsels historie*. Gyldendal: Oslo.

men også å endre en persons atferd og væremåte slik at han eller hun heller ikke i framtiden begår kriminalitet.

Da jeg bestemte meg for å gjennomføre dette prosjektet, tok jeg kontakt med en politimann ved navn Erlend Madsen. Han gjennomførte en studie først på 2000-tallet som han kalte "En politimann i skolen". Madsen redegjør for sitt prosjekt og sine synspunkter i boken *Skole-hjem-samarbeid* (Berglyd, 2003). Han skriver: "...Kommer for mye i "instruksjonsform", opplever jeg at de unge faller ut. Unge mennesker bør altså motiveres og veiledes. Ikke instrueres..." (Madsen, 2003, s. 100). Her forteller han om noe han selv har erfart, og det bekreftes av politimannen jeg intervjuet i min studie. Han sa "...det å prate med noen som ikke er interessert er helt håpløst, man kan like godt droppe det!"

Min påstand er at heller ikke du endrer væremåte eller handlemåte over natten på grunn av en negativ påvirkning? Også Svein Aage Christoffersen skriver at den som ønsker å utvikle et annet menneskes karakter og personlighet, ikke bør gå dirkete løs på motivene. Motiver defineres her som de underliggende forklaringene til hvorfor vi gjør som vi gjør (Christoffersen, 2011, s. 92-95).

Madsens prosjekt hadde en romslig tidsressurs med mulighet til å være tilstede på én og samme skole over en lengre periode. Dette er urealistisk, og jeg tror ikke det er aktuelt at politiet i dag har kapasitet til dette. Derfor må vi utnytte de få mulighetene vi har til å skape endring. Det innebærer at skolebesøkene må ha god kvalitet.

5.4 Oppbygning av samarbeidet

Til tross for at det finnes utallige forebyggingsprogrammer og strategier i skolen, finnes det ikke føringer for politiets arbeid i skoler (Lie, 2015 s. 89). *Politiets skoleperm* er et forsøk på et slikt undervisningsopplegg, men fungerer neppe i praksis (Justisdepartementet, 1997). Den er det nyeste jeg har klart å finne om politiets skolebesøk, bortsett fra enkelte lokale tilpasninger som man kan finne på KO:DE, politiets kompetansedeling på intranett. Dette sammen med min undersøkelse gir et inntrykk av lokale tilpasninger. Da både skolens ledelse og politiet trekker fram at det gode samarbeidet mellom ungdomsskolen og politiet til dels kommer av det private vennskapet mellom informantene mine, blir det vanskelig å si noe generelt om et samarbeid.

Lids masteravhandling i kriminologi tar for seg samarbeidet mellom skole og politi. Han beskriver det tradisjonelle skolebesøket slik man tenker seg det: "Onkel politi" holder foredrag og tar til slutt en runde i skolegården med blålys, som en modell som ikke lengre benyttes. I oppgaven beskriver han videre det han kaller det "nye" samarbeidet. Han forklarer at samarbeidet som opprettes mellom skole og politi vanligvis er satt sammen av en politikontakt fra forebyggende avdeling og en representant fra skolens ledelse (Lid, 2007). Til tross for at dette er en mal for et slikt samarbeid, og at det var slik det fungerte for eksempel ved praksisplassen min, trenger det ikke nødvendigvis å være et kvalitetstegn ved forebygging. At det opprettes en ansvarlig, gjør ikke automatisk at arbeidet blir bra. Lid skriver senere at under arbeidet med å skaffe informanter var det enkelte skoler som ikke hadde et samarbeid med politiet, og heller ikke hadde problemer på skolen (2007, s.15). Her påpeker han nok en utfordring med samarbeidet, da noen skoler kanskje ikke ønsker å involvere politiet. Skolebesøk kan selvfølgelig være en metode for å forebygge kriminalitet også utenfor skolen. Videre oppdaget Lid at det i flere sammenhenger var individuelle løsninger på samarbeidet fra skole til skole (2007, s. 16). Disse oppdagelsene stemmer veldig bra med det jeg har funnet i min egen undersøkelse.

5.5 Lokalsamfunn

Det er ikke slik at politiet kan drive forebygging alene, og det kreves ett tett samarbeid mellom flere aktører i lokalsamfunnet. Det er av særdeles stor viktighet at man husker det da man leser denne oppgaven, da jeg ikke her sier noe om andre måter å forebygge på, enn skolebesøk.

5.6 Avvik

Dersom man skal forebygge spesifikke problemområder, eller man skal forebygge på bakgrunn av observert atferd, er det vesentlig hvorvidt man er i stand til å registrere avvikende atferd. Politiet alene er ikke i stand til å registrere avvikende atferd ved skoler, noe jeg fikk bekreftet i min egen undersøkelse. Tiden man er inne i et klasserom og holder foredrag, eller svinger innom skolegården i et friminutt er ikke nok. Spørsmålet blir derfor om lærer og skolen som institusjon er i stand til å vurdere dette?

Læreren jeg intervjuet kunne fortelle at det blir brukt lite tid på risiko- og sårbarhetsfaktorer i lærerutdanningen. Videre at det heller ikke er opplæring i hva som er å regne som avvikende

atferd, og at det etter hvert er en kombinasjon av erfaring og praksis som gjør at man blir i stand til å vurdere dette.

Lie problematiserer at man på ungdomsskolen har ulike faglærere. Dette skaper en økt avstand mellom lærer og elev, og det gir lærerne mindre kunnskap om elevene (Lie, 2015, s. 88). Fører dette til at man som lærer ikke er i stand til å plukke opp faresignaler og risikofaktorer? Svaret på spørsmålet i undersøkelsen min var at man ved hjelp av kontaktlærere opprettholder en god kontakt, og at man har noen lærere oftere enn andre. Altså er det fortsatt mange lærere som har god kjennskap til elevene. Relasjonen var følgelig ikke et problem, og uønsket atferd ble plukket opp uansett. I forlengelsen skriver Lie at denne lille kjennskapen til elevene fører til at lærerne oppfatter flere hendelser som vold enn tidligere, og at politiet derfor oftere blir tilkalt (2015, s. 88). Dersom politiet gjentatte ganger blir tilkalt for bråk på ungdomsskoler, uten at det egentlig er for eksempel en voldshandling, er dette også skadelig for relasjonen skole og politi. Man kan også spørre seg om samarbeidet egentlig brukes til forebygging, eller om det blir et rent reaktivt tiltak da skolen tilkaller politiet for hjelp etter at en hendelse har skjedd. Dette vil jeg komme tilbake til senere.

Paal C. Balchen peker på enkelte risikofaktorer som kan identifiseres i skolen. Atferdsproblemer i sammenheng med dårlige skoleprestasjoner kan indikere senere kriminalitet, og med bakgrunn i atferdsproblemer og andre handikap mener han å kunne identifisere fremtidige vaneforbrytere i skolen (Balchen, 1998, s. 124). Jeg tror samfunnet har kommet noen steg lengre i dag. Det er viktig å se på atferdsproblemer, lese- og skrivevansker og lave skoleprestasjoner som indikatorer, men alene vil ikke dette være nok til å si at noen kommer til å bli en fremtidig vaneforbryter. Derimot kan det sammen med flere risikofaktorer være med på å avgjøre tiltak ovenfor ungdom. På neste side vil du se en oversikt laget av Vegard A. Schancke som viser ulike risiko- og beskyttelsesfaktorer (Schancke, 2012, s. 11). Denne oversikten kan benyttes av lærere, politiet og skolen for øvrig for å gjenkjenne atferd som kan defineres som avvikende. Det er likevel viktig at eventuelle tiltak baserer seg på en helhetsvurdering, og ikke kommer på bakgrunn av enkelthendelser. Oversikten kan ikke sees på som uttømmende, og må bare brukes veiledende som hjelp til å forstå.

Område	Risikofaktorer	Beskyttelsesfaktorer
Individ	Vanskelig temperament Svake verbale og sosiale ferdigheter Nevrologisk/genetisk svikt el. skade Hyperaktivitet og konsentrasjonsvansker Uvanlig høy forekomst av aggressiv og opposisjonell atferd	Gode verbale og sosiale ferdigheter Høy intelligens, flink på skolen Avbalansert og ikke-hissig temperament Uvanlige evner, eks musikalske sportslige
Familie	Ettergiven eller aggressiv oppdragelse Uklare grenser og forventninger til barnet Manglende oversikt og oppfølging av barnet Konflikter mellom familiemedlemmer Svak eller usikker emosjonell tilknytting til foreldre Fysisk straff, seksuelt misbruk, omsorgssvikt Alkohol- eller stoffmisbruk og vold blant foreldre	Omsorgsfull og konsekvent oppdragelse Ikke -aggressiv og voldelig oppdragelse God emosjonell tilknytting til minst én forelder eller annen person i familien
Jevn aldrings gruppen	Tilknytting til andre med antisosial atferd (kriminelle venner) Andre barns og unges forsterkning av antisosial atferd Avvisning fra jevnaldrende	Tilknytting til prososiale jevnaldrende/venner
Skole	Uklare regler og inkonsekvent regelhåndhevelse Uklare forventninger til og lite oppmuntring av prososial atferd Dårlig klasseledelse (reaktiv, autoritær, ettergivende, el. forsømmende) Negativ og konfliktfylt relasjon mellom elev og lærer Dårlig klassemiljø (lite samhold, støtte, mange konflikter, konkurranse) Lite variert og elevengasjerende undervisning Mangel på skoleomfattende policy og fremming av sosial kompetanse Segregerte opplæringstilbud i gruppe for atferdsvanskelige elever	Et fåtall klare felles regler og regelhåndhevelse Tydelige forventninger og hyppig oppmuntring av prososial atferd Autoritativ klasseledelse (proaktiv, støttende, relasjonsorientert, tydelig, konsekvent) Positiv relasjon til en lærer Skoleomfattende policy og handlingsplan for forebygging/ takling av problematferd og fremming av sosial kompetanse
Nærmiljø Samfunn	Sosial og økonomisk deprivasjon (inkl. fattigdom) Lett tilgang på våpen, narkotika og alkohol Lav sosial kontroll Kriminelle og voldelige rollemodeller Mangel på offentlig service- og helsetilbud	Fravær av fattigdom og fravær av store sosiale forskjeller Sosialt fellesskap og sosial kontroll

Figur 2: Risiko- og beskyttelsesfaktorer (Schancke, 2012, s. 11).

Boken *Ungdom, læring og forebygging*, er skrevet som pensumbok for studenter i pedagogikkutdanning, med særlig relevans for ungdomstrinnet. Det er interessant at det i forbindelse med forebyggingsbegrepet ikke knyttes politi til løsningsalternativene. Det handler om å forebygge, i betydningen å ”klare det selv” (Befring & Moen, 2011). Det samme ser jeg i rapporten fra Utdanningsdirektoratet *Forebyggende innsatser i skolen*. Her påpekes det at nasjonale retningslinjer sammen med opplæringsloven fastslår at skolen skal bidra til å fremme god helse og en positiv personlig og sosial utvikling hos elevene (Nordahl, Gravrok, Knudsmoen, Larsen & Rørnes, 2006, s. 60). Videre forsøker de å definere begrepet forebygging, og i rapporten nevner de ”forhold som rusproblematikk, psykiske problemer, kriminalitet og lignende”. Når de kommer til definisjonen ekskluderes likevel kriminalitetsbegrepet. Da handler forebygging utelukkende om helsefremmende eller sykdomsforebyggende tiltak (Nordahl m.fl., 2006, s. 60-61). Betyr dette at utdanningsdirektoratet, utdanningen lærere får og skolen for øvrig ikke har politiet i tankene når de snakker om forebygging av kriminalitet?

6 Drøfting

Jeg vil her forsøke å ta for meg noen få problemer eller utfordringer som har fremkommet i analysen jeg har foretatt over. Jeg har dessverre ikke tid til å drøfte alle aspekter ved dette, og har heller ikke plass til å ta med alt jeg har funnet. Jeg kommer til å behandle spørsmålet om når politiet kontakter skolen, om politiet egentlig har en plass i skolen og at man kan se på samarbeidet som en linedans.

6.1 Når kontakter politiet skolen?

Ofte er det skolene som kontakter politiet og ber om hjelp når de trenger det. Lid stiller spørsmålet ”Når kontakter skolene politiet?”, og svarer kort oppsummert at det er når skolen har behov for hjelp eller rådgivning på et område (Lid, 2007, s. 51). Dette fungerer ganske bra, skolene har en definert kontakt de kan henvende seg til, og man regner med at de får den hjelpen de behøver. Samtidig stiller jeg spørsmålet: ”Når kontakter politiet skolen?” Er det en ikke-eksisterende praksis? Her kommer jeg også tilbake til min påstand om at kvaliteten på det forebyggende arbeidet ikke nødvendigvis blir bra, bare man har etablert en forebyggendekontakt ovenfor skolens ledelse.

Selv om det utvilsomt er viktig med dagsrelevante temaer, som tjenestepersonen fra politiet argumenterte for, mener jeg at det også er viktig med et møtende initiativ. Det kan ikke være slik at politiet, som sitter med samfunnsoppdraget ”bekjemp kriminalitet”, skal vente på at skolen ber om hjelp til å forebygge. Blir ikke det kontraproduktivt for politiet? Her er selvfølgelig både ressurser i form av penger og tid, aktuelle problemstillinger. Likevel er dette sekundærkonflikten. Det primære, og den første tanken, bør være ønsket om å kontakte skolen i flere sammenhenger enn det politiet faktisk gjør. Uten ønsket, og initiativet, blir det ikke behov for verken penger eller tid.

På den ene siden er det altså bra at politiet kontakter skolene, men på den andre siden er det kanskje belastende for skolen? Dersom de får mange henvendelser fra politiet, kan dette kanskje gå ut over undervisningen. Imidlertid tror jeg det skal mange henvendelser til før det får negative konsekvenser. Det blir uansett en tilpasningsjobb fra skolens side for å få politiet inn i timeplanen. I tillegg kreves det av politiet at de har et opplegg, dersom de kontakter skolen. Hva er bakgrunnen for kontakten? Det må være noe mer underliggende enn bare et ønske om å forebygge, man har behov for en agenda.

Jeg har allerede vært inne på dette med at *Politiets skoleperm* fra 1997 ikke er så praktisk anvendbar, men den har visse elementer som kan brukes. Blant annet har den satt opp et krav, eller en forventning til at politiet gjennomfører et visst antall skolebesøk. Av det jeg har funnet i mine undersøkelser kan det virke som at politiet ikke er innom skolene dersom de ikke blir spurt spesifikt om dette. Da jeg spurte politimannen jeg intervjuet om hans forhold til og samarbeid med barneskolene i kommunen, svarte han at politiet kun var der dersom det var behov. Dette behovet ble vi enige om at var en bestilling fra skolen. Dette medfører at politiet ikke er innom barneskolene i denne kommunen i ”fredstid” og dagligdagse settinger.

Politiet er den instansen i samfunnet som har lov til å bruke makt, som rykker ut i krise og som skal håndtere kriminalitet. Samtidig er også politiet et symbol på trygghet. Det er vanskelig for et politi å symbolisere trygghet når jeg hører foreldre på butikken si til barna sine: ”Oppfør deg ellers kommer kanskje politiet og tar deg!” Jeg vet av erfaring fra B2 at foreldre som selv ikke liker politiet, innprenter et forvrengt bilde av lovens håndhever i overfor barna. Selv om det tar tid, og selv om det koster penger, burde likevel politiet prioritere skolebesøk i ”fredstid”, for å vise ansikt ovenfor barna. Slik forstår barna at politiet ikke er farlige. Her er det ikke engang nødvendigvis snakk om et fullt skolebesøk, kanskje et

besøk i storefri ville gi like god effekt? Da ser barn at politiet ikke er farlige. Man skal ikke undervurdere det nederste trinnet i maktpyramiden – tilstedeværelse – heller ikke ovenfor små barn og ungdom.

6.2 Har politiet egentlig en plass i skolen?

På den ene siden stiller politilovens §2 og politiinstruksens §2-1 begge krav til at politiet skal forebygge, på den andre siden sier ingen av dem at det skal skje i skolen. Bjørgo nevner ved flere anledninger viktigheten av at politiet har skolen som samarbeidspartner, men skolen blir ikke presentert som en forebyggingsarena for politiet alene (Bjørgo, 2015). Som vist over er heller ikke samarbeid med politiet noe tema i utdanningen av lærere. Kanskje ikke politiet hører hjemme i skolen? Samtidig er jo forebygging politiets viktigste arbeid. Hvorfor skal ikke lærere bli opplært til å bruke politiet aktivt, og hvorfor skal ikke politiet aktivt kontakte skolene for å gjøre sin jobb? Vi har sett at tidlig intervensjon i skolen er en effektiv måte å påvirke ungdommen til å endre atferd.

Tidsmomentet trekkes frem som særdeles viktig. Med det menes at man tar seg tid og skaper en relasjon i møte med ungdommen (Madsen, 2003). Det er lite som tilsier at man lykkes med dette som politimann ved å dukke opp for å holde et foredrag i en skoletime. Det er også lite som tilsier at man vil få noen gjennomslagskraft i det man sier uten å ha etablert en relasjon på forhånd. Jeg intervjuet Madsen høsten 2016, og da fortalte han meg at det viktigste for å skape endring er ydmykhet og tro på ungdommens evne til endring. Dette er momenter politiet i liten grad rekker å gi uttrykk for i løpet av et kort skolebesøk.

Det er politiets oppgave å drive forebygging, men likefullt er det lærerne og skolen som institusjon som har best forutsetning til å drive forebygging i skolehverdagen. Selv om opplæringen en lærer får til å identifisere avvikende atferd og til å forebygge lovbrudd er mangelfull, er det utvilsomt at man tilegner seg verdifull kunnskap om dette over tid. Da er det kanskje riktig at politiet ikke kontakter skolen, men heller nyttiggjør seg de mulighetene de har til å snakke om dagsaktuelle tema når skolen faktisk har behov for hjelp.

Dersom normen er at skolen ber om bistand fra politiet, når deres evner, kunnskap eller gjennomslagskraft ikke er tilstrekkelig, kan vi kanskje konkludere med at forebygging i skolen er god nok? Så blir det også et interessant spørsmål å stille, om forebyggingen forsvinner? Forebyggingsbegrepets innhold og omfang er svært omstridt. Hedda Giertsen sier

at begrepet er altfor bredt, men samtidig altfor smalt. Det er et vidt og vagt begrep som enhver kan legge sin oppfatning i (Giertsen, 1994, s. 295). Jeg stiller spørsmålet om at politiet kun besøker skolen etter å ha blitt oppringt for å hjelpe, er ikke da arbeidet reaktivt? Kan reaktivt arbeid være forebyggende? Helene O.I. Gundhus skiller mellom to definisjoner av forebygging der den ene er vid og sier at det er nok at tiltakene indirekte virker inn på kriminaliteten, og den andre er smal og sier at tiltakene direkte må påvirke kriminaliteten (Gundhus, 2014, s. 179). Altså tror jeg vi kan si at reaktiv forebygging også er forebygging, dersom man lykkes i å forhindre at det skjer nye lovbrudd.

6.3 Linedans

Lid kaller samarbeidet mellom skole og politi et tveegget sverd. Her trekker han frem at samarbeidet både har positive og negative konsekvenser, og derfor blir tveegget (Lid, 2007, s. 125-127). Jeg syns samarbeidet minner mer om en linedans, der både skolen og politiet må trå varsomt for ikke å falle. Dersom politiet går tidlig inn og forebygger der det ikke er nødvendig, blir det feil. Dersom politiet setter inn tiltak som blir for sterke, eller for inngripende, blir det også feil. Dersom politiet velger å ikke gjøre noe med informasjon de sitter på, som for eksempel er tvetydig eller usikker, og det viser seg å skje noe, blir det feil.

Poenget mitt er at det uansett er veldig vanskelig for politiet å unngå å gjøre feil. Det er veldig vanskelig å unngå medieomtale i etterkant av en kontroversiell hendelse. Derfor er det viktig med et samarbeid. Man må innhente kompetanse fra ulike aktører. Skolen må støtte seg på politiet i forebyggingen, og det er også viktig at politiet støtter seg til skolen. Dersom det er flere som samarbeider, minimeres muligheten for at det er skole eller politi som handler på bakgrunn av eget ønske eller egen oppfatning. Samarbeid er slik med på å sikre rettssikkerhet.

Det er mange som spør om forebygging virker. Naturligvis vil man gjerne svare ja. Samtidig kan man ikke bare svare. Selv om kriminalstatistikken ser ut til å gå ned, vet man ikke sikkert at det er på grunn av forebyggende arbeid. Det er veldig vanskelig å måle forebyggende arbeid og å påvise effekten av ett eller flere tiltak. Man vet ikke om innsatsen, innsettingen av ressurser og tidsbruken er verdt det når man er ferdig. Dette er også en linedans. Politiet kan ikke slippe alt annet, bruke alle ressurser på å forsøke å gjøre noe de tror virker. Derfor må vi tillate at politiet tilpasser seg, og gjør litt av alt.

Hvorfor må politiet besøke en skole for å få frem et budskap? Selv om det sikkert gjør et inntrykk at en politimann med uniform kommer inn i klasserommet, er det flere argumenter hittil som tilsier at en lærer kanskje har mer innflytelse og gjennomslagskraft i skolen enn en politimann.

7 Avslutning

Jeg tror det er viktig at politiet fortsetter som de gjør i dag. Samarbeidet kan alltid utvikles, men å tilstrebe et ensartet undervisningsopplegg som jeg innledningsvis i arbeidet med denne oppgaven hadde lyst til, er unødvendig og lite hensiktsmessig. Jeg tror ikke det finnes et program som kan løse alle problemer, overalt i Norge og til alle tider. Det viktigste er at man jobber ut i fra en lokal tilpasning, tar hensyn til individene i arbeidet og samarbeider med andre som har kompetanse på områdene der en selv ikke strekker til.

Bjørgos helhetlige arbeidsmetode kan selvfølgelig benyttes, eller man kan velge å bruke POP. Det som beviselig ikke fungerer er å lage et undervisningsopplegg slik som politiets skoleperm er, da man ser at innflytelsen politiet har i disse skoletimene er liten, og relasjonen til elevene er for svak til å skape endring. Dette krever også såpass mye tid og ressurser fra politiets side, at annet arbeid forringes. I tillegg påpeker elevene selv at de får best læring av gruppearbeid og egenutvikling. Også Madsen sier at instruksjoner ikke fungerer.

Jeg har også kommet frem til at det er lærerne og skolen selv som tar hånd om store deler av forebyggingen i skolen. Jeg har forstått at skolen selv faktisk er mer skikket enn politiet til å gjøre dette. Politiet arbeider utenfor skolene, på kveldstid og i helger, mens på skolene har læreren sitt revir. De bruker mye tid med elevene, og de ser flere hundre, kanskje tusen, bli voksne i løpet av en karriere. Den kompetansen en lærer etter hvert sitter på for å definere hva som er avvikende atferd, er uvurderlig og politiet har behov for den hjelpen de kan få.

Forståelsen av at det er viktig å være inne i skolen med forebyggende arbeid har vært der hele tiden, og jeg har på mange måter fått dette bekreftet. Tidlig intervensjon for å stoppe en negativ utvikling før den slår skikkelig rot er godt dokumentert i litteraturen. Det er også nyttig å forsøke å lykkes med motivasjon og veiledning, heller enn instruksjon. Flere av de jeg har snakket med har påpekt viktigheten av å være bevisst barn og unges autonomi, deres

egen evne til å mene noe om egne handlinger. Dersom man kommer med utelukkende negativ påvirkning til disse, fører det ikke med seg noe positivt.

Politiets skolebesøk har vist seg å være annerledes enn det jeg hadde forventet. Det blir en form for reaktiv forebyggingsmodell, som benyttes etter forespørsel fra skolene for å forebygge kjente eller påkommende problemer. Det er en god løsning.

8 Litteraturliste

Balchen, P.C. (1998). *Politiets forebyggende arbeid*. Nesbru: Vett&Viten.

Befring, E. & Moen, B.-E. (2011). *Ungdom, læring og forebygging*. (1. utg.) Oslo: Cappelen Damm Akademisk.

Berglyd, I.W. (2003). *Skole-hjem-samarbeid: Avstand og nærhet*. Bergen: Fagbokforlaget.

Bjerknes, O.T. & Johansen, A.K. (2009). *Etterforskningsmetoder: En innføring*. (3. utg.) Bergen: Fagbokforlaget.

Bjørger, T. (2015). *Forebygging av kriminalitet*. Oslo: Universitetsforlaget.

Bråten, O.A. (2011). *Håndbok i konflikthåndtering – forebygging av trakassering, trusler og vold*. Kristiansand: Høyskoleforlaget.

Christianson, S.-Å. & Montgomery, H. (2008). *Kognition i ett rettspsykologisk perspektiv*. I P.A. Granhaug & S. Å. Christianson. (red.) *Handbok i rettspsykologi*. (s. 87-120) Stockholm: Liber.

Christoffersen, S.A. (red.) (2011). *Profesjonsetikk: Om etiske perspektiver i arbeidet med mennesker*. (2. utg.) Oslo: Universitetsforlaget.

Dalland, O. (2012). *Metode- og oppgaveskriving for studenter*. (5. utg.) Oslo: Gyldendal norsk forlag.

Engh, L.W. (1995). "Bedre føre var...": *En kvalitativ studie av ungdom, politi og forebygging*. (Hovedoppgave, Institutt for sosiologi, Universitetet i Oslo).

Foucault, M. (1994). *Overvåkning og straff: Det moderne fengsels historie*. Gyldendal: Oslo.

Giertsen, H. (1994). Forebygging av kriminalitet: Altfor bredt og altfor smalt. *Nordisk tidsskrift for Kriminalvidenskab*. 81(3). 295-313.

Gundhus, H.O.I. (2014). *Forebyggende politiarbeid – i spennet mellom kriminalitetskontroll og trygghet*. I Granér, R. (red.). Gundhus, H.O.I. & Larsson, P. (2014). *Innføring i politivitenskap*. (s. 178-204). Oslo: Cappelen Damm.

Justisdepartementet. (1997). *Politiets skoleperm: Undervisningsopplegg for forebyggende polititjeneste i skolen. For grunnskolen 1. til 10. klasse*. Oslo: Justisdepartementet, Politiavdelingen.

Lie, E.M. (2015). *I forkant: Kriminalitetsforebyggende politiarbeid*. (2. utg.) Oslo: Gyldendal norsk forlag.

Lid, S. (2007). *Samarbeidet mellom skole og politi – et tveegget sverd*. (Masteravhandling i kriminologi, Juridisk fakultet ved Universitet i Oslo).

Madsen, E. (2003). *Hvorfor en politimann i skolen?* i Berglyd, I.W. (2003). *Skole-hjem-samarbeid: Avstand og nærhet*. (s. 96-109). Bergen: Fagbokforlaget.

Nordahl, T., Gravrok, Ø., Knudsmoen H., Larsen, T.M.B. & Rørnes, K. (red.) (2006). *Forebyggende innsatser i skolen: Rapport fra forskergrupper oppnevnt av Utdanningsdirektoratet og Sosial- og helsedirektoratet om problematferd, rusforebyggende arbeid, læreren som leder og implementeringsstrategier*. Utdanningsdirektoratet.

Opplæringslova. (1998). *Lov om grunnskolen og den videregående opplæringa*.

Politiinstruksen. (1990). *Alminnelig tjenesteinstruks for politiet*.

Politi-loven. (1995). *Lov om politiet*.

Schancke, V.A. (2012). *Skolen – en viktig arena for forebyggende og helsefremmende arbeid*. Nedlastet 02.08.2017 klokken 10:01 fra:

[http://www.forebygging.no/Global/Skolen_Schancke_webversjon_1oktober2012%20\(2\).pdf](http://www.forebygging.no/Global/Skolen_Schancke_webversjon_1oktober2012%20(2).pdf)

Svartdal, F. (2011). *Sosialpsykologi*. I Svartdal, F. (red.) (2011). *Psykologi: En introduksjon*. (2. utg.) (s. 197-211). Oslo: Gyldendal akademisk.

8.1 Selvvalgt pensum

Befring, E. & Moen, B.-E. (2011). *Ungdom, læring og forebygging*. (1. utg.) Oslo: Cappelen Damm Akademisk. (s. 145-200, 55s).

Bjørgero, T. (2015). *Forebygging av kriminalitet*. Oslo: Universitetsforlaget. (290 s).

Lie, E.M. (2015). *I forkant: Kriminalitetsforebyggende politiarbeid*. (2. utg.) Oslo: Gyldendal norsk forlag. (s. 81-96 – 16s).

Sum: 361 sider.

9 Vedlegg

9.1 Godkjennelse NSD

Geir Aas Politihøgskolen
Postboks 5027 Majorstua
0301 OSLO

Vår dato: 04.10.2016

Vår ref: 49716 / 3 / ASF

Deres dato:

Deres i

TILBAKEMELDING PÅ MELDING OM BEHANDLING AV PERSONOPPLYSNINGER

Vi viser til melding om behandling av personopplysninger, mottatt 01.09.2016. Meldingen gjelder prosjektet:

49716
Behandlingsansvarlig
ansvarlig
Student

*Politiets forebyggende arbeid gjennom skolebesøk
Politihøgskolen, ved institusjonens øverste leder Daglig
Geir Aas
Martin Østlund*

Personvernombudet har vurdert prosjektet og finner at behandlingen av personopplysninger er meldepliktig i henhold til personopplysningsloven § 31. Behandlingen tilfredsstiller kravene i personopplysningsloven.

Personvernombudets vurdering forutsetter at prosjektet gjennomføres i tråd med opplysningene gitt i meldeskjemaet, korrespondanse med ombudet, ombudets kommentarer samt personopplysningsloven og helseregisterloven med forskrifter. Behandlingen av personopplysninger kan settes i gang.

Det gjøres oppmerksom på at det skal gis ny melding dersom behandlingen endres i forhold til de opplysninger som ligger til grunn for personvernombudets vurdering. Endringsmeldinger gis via et eget skjema, <http://www.nsd.uib.no/personvern/meldeplikt/skjema.html>. Det skal også gis melding etter tre år dersom prosjektet fortsatt pågår. Meldinger skal skje skriftlig til ombudet.

Personvernombudet har lagt ut opplysninger om prosjektet i en offentlig database, <http://pvo.nsd.no/prosjekt>.

Personvernombudet vil ved prosjektets avslutning, 19.04.2017, rette en henvendelse angående status for behandlingen av personopplysninger.

Vennlig hilsen

Kjersti
Haugstvedt

Amalie Statland Fantoft

Kontaktperson: Amalie Statland Fantoft tlf: 55 58 36 41 Vedlegg: Prosjektvurdering

Dokumentet er elektronisk produsert og godkjent ved NSDs rutiner for elektronisk godkjenning.

NSD – Norsk senter for forskningsdata AS
NSD – Norwegian Centre for Research Data

Harald Hårfagres gate 29
NO-5007 Bergen, NORWAY

Tel: +47-55 58 21 17
Faks: +47-55 58 96 50

nsd@nsd.no
www.nsd.no

Org.nr. 985 321 884

Kopi: Martin Østlund martin.ostlund@phs.no

**Personvernombudet
forskning** for

Prosjektvurdering - Kommentar

Prosjektnr:
49716

INFORMASJON OG SAMTYKKE

I følge meldeskjemaet skal deltakerne i studien informeres skriftlig og muntlig om prosjektet og samtykke til deltakelse. Personvernombudet er enig i at 16- og 17-åringene kan samtykke selv i dette prosjektet. Vi har lagt vekt på at det er nødvendig for prosjektets formål å innhente opplysningene fra ungdommene selv. Videre har vi lagt vekt på at det ikke samles inn sensitive opplysninger og at prosjektet har kort varighet.

Informasjonsskrivet er godt utformet. **INFORMASJONSSIKKERHET**

Personvernombudet legger til grunn at dere behandler alle data og personopplysninger i tråd med Politihøgskolen sine retningslinjer for innsamling og videre behandling av forskningsdata og personopplysninger.

PUBLISERING

I meldeskjemaet har dere krysset av for at det skal publiseres personopplysninger i oppgaven. Dersom personopplysninger skal publiseres, må det innhentes et eksplisitt samtykke til dette. I informasjonsskrivet står det imidlertid at det ikke vil være mulig å gjenkjenne enkeltpersoner i publikasjonen. Personvernombudet legger derfor til grunn at det er feil at publikasjonen vil bestå av informasjon som kan identifisere enkeltpersoner, og har endret dette punktet til at dere skal publisere anonymt og at ingen informanter vil kunne gjenkjennes i publikasjonen.

PROSJEKTSLUTT OG ANONYMISERING

I informasjonsskrivet har dere opplyst om at forventet prosjektslutt er 19.04.2017. Ifølge prosjektmeldingen skal dere da anonymisere innsamlede opplysninger. Anonymisering innebærer at dere bearbeider datamaterialet slik at ingen enkeltpersoner kan gjenkjennes. Det gjør dere ved å slette direkte personopplysninger og slette eller omskrive indirekte personopplysninger.

9.2 Eksempel samtykkeskjema

Forespørsel om deltakelse i forskningsprosjektet ”Politiets skolebesøk”

Bakgrunn og formål

Dette er en studie som gjennomføres av en student ved Politihøgskolen, og skal danne grunnlag for hans bacheloroppgave. Studiens formål er å kartlegge hvordan politiets skolebesøk fungerer i dag, og eventuelt utlede forslag til måter å optimalisere skolebesøkene.

Utvalget er trukket tilfeldig, likevel innenfor et geografisk avgrenset området. Dersom nettopp du blir forespurt om å delta, er du i en slik posisjon at du anses å ha interessante opplysninger i forhold til temaet. Enten i kraft av din arbeidsstilling eller at du er elev ved en skole.

Hva innebærer deltakelse i studien?

Deltagelse i studien innebærer forskjellige ting avhengig av om du er elev eller ansatt ved skole eller politistasjon.

Dersom du er elev vil deltagelse innebære at studenten kommer inn i klasserommet hos deg og din klasse, og forteller litt om studien. Deretter vil studenten stille noen spørsmål, som det er ønskelig at dere som klasse svarer på. Du som elev vil være helt anonym.

Dersom du er ansatt ved skole eller politistasjon vil du personlig bli intervjuet av studenten. Intervjuet vil følge en nøye oppsatt mal, for å sikre lik gjennomføring av alle intervjuene. Du vil være anonym i oppgavens resultat, men din stilling vil kunne fremkomme, for eksempel ”lærer i 10. klasse”. Personlig informasjon om deg vil ikke fremkomme på andre måter. Dataene registreres ved at intervjuer noterer svarene som gis, og kategoriserer disse i etterkant av intervjuet. Spørsmålene vil omhandle ditt forhold til politiets skolebesøk.

Hva skjer med informasjonen om deg?

Alle personopplysninger vil bli behandlet konfidensielt. Det er bare studenten selv som vil ha tilgang til eventuelle personopplysninger, og notatene vil makuleres straks de er kategorisert og lagt til i studien for øvrig. Det vil ikke være mulig å gjenkjenne enkeltpersoner i publikasjonen.

Prosjektet skal etter planen avsluttes 19.04.2017. Alt datamateriale som er innsamlet vil bli enten anonymisert eller makulert avhengig av dets beskaffenhet.

Frivillig deltakelse

Det er frivillig å delta i studien, og du kan når som helst trekke ditt samtykke uten å oppgi noen grunn. Dersom du trekker deg, vil alle opplysninger om deg bli anonymisert.

Dersom du ønsker å delta eller har spørsmål til studien, ta kontakt med prosjektets leder, politistudent Martin Østlund, e-post: martin.ostlund@phs.no eller på telefon 948 83 702.

Prosjektets veileder er høgskolelektor Geir Aas, e-post: geir.aas@phs.no.

Studien er meldt til Personvernombudet for forskning, NSD - Norsk senter for forskningsdata AS.

Samtykke til deltakelse i studien

Jeg har mottatt informasjon om studien, og er villig til å delta

-----
(Signert av prosjektdeltaker, dato)